

el cas de l'arrendament de tota la terrissa de quart

El poble de Quart té una llarga tradició terrissera. Les primeres dades documentals que coneixem sobre els terrissers d'aquest poble són del segle XV. Al segle XVI els ollers de Quart sol·licitaren un Privilegi Reial, que els fou concedit pel rei Felip el 7 de maig de 1572. En aquesta època els governants tracten de reorganitzar les confraries dels diversos oficis, i sabem que onze anys abans també els ollers, gerrers, escudellers, rajolers i teulers de Girona, confreres de la confraria de Sant Hipòlit i Sant Sebastià, havien obtingut un privilegi semblant.

En el Privilegi Reial obtingut pels ollers de Quart (1) hi llegim:

"...los ollers habitants en lo lloch de Quart de la ballia de Gerona, tenint squart al benefici de la cosa pública y al bé y augment dels particulars de dit ofici habitants en dit lloch, considerant que per gràcia de Déu es vingut dit ofici en tal augment que vuy se troben en dit lloch y parròchia de Quart dotze cases de dit ofici de ollers en los quals se fa molta obra per ser dit lloch y parròchia molt prop vehi de la ciutat de Gerona haont se despedeix la dita obra, y com entre ells se visqué sens ningun bon ordre y concert, y desijen possar-se en bon regiment, y per la molta devoció porten vers les glorioses Santa Justa y Santa Rafina, desijen fundar una confraria sots invocació de dites glorioses Santes..."

Dels capítols que contenia aquest privilegi tindria especial transcendència durant segles el primer:

"Plau a sa Exa. Primerament que sia lícit y permès als dits ollers tostemps quels apareixerà ajustar-se en la dita iglésia de Quart y tenir consell o parlament per coses tocants lo bon redrès de la dita confraria, y tots los confreres sien tinguts y obligats de anar a dits consells tostemps que y seran demanats, y pugen fer y ordenar entre ells a més veus aquelles coses quels apareixerà per benefici de dit ofici y Confraria, y lo confrare qui serà penitent de anar als dits consells pac quiscuna vegada un sou a la dita Confraria".

per
NARCÍS SOLER i MASFERRER

(1) Del Privilegi Reial de 1572 n'hi ha dos trasllats al llibre de la Confraria de Santa Justa i Santa Rafina que es conserva a la rectoria de Quart. El primer és de l'any 1734.

Vista del barri de l'església de Quart a principis del nostre segle. Lluís Mateu, arrendador de tota la terrissa de Quart al 1678, a l'any 1692 adquirí aquí una casa situada entre el cementiri, la rectoria i les terres de Mas Vilar i Mas Pebernat.

Els ollers de Quart sempre pensaren que aquest capítol els permetia de reunir-se i fer les ordinacions que els convingués sense el permís ni la presència de cap oficial reial ni de cap algutzir de la ciutat de Girona. Van aconseguir mantenir-se en aquest estat fins al segle XVIII, quan els fou imposada la presència d'un algutzir de la ciutat de Girona, les dietes del qual havien de pagar els ollers de Quart. En canvi, des d'un primer moment les ordinacions dels terrissers de Girona havien d'ésser aprovades i defensades pels jurats de la ciutat.

Els ollers de Quart feren llargament ús del Reial Privilegi, i ja el 27 de juliol de 1572 es feien ells sols les primeres ordinacions. Aquestes es van distingir sempre per ésser molt pragmàtiques, i no és rar de trobar-ne que fixen el preu de les peces o de les càrregues de terrissa. Sovint n'hi ha que anul·len totes les ordinacions anteriors i en tornen a fer de noves augmentant els pagaments a la confraria, les penes o el preu de l'obra.

Aquesta llibertat que disfrutaven els ollers de Quart no agradava gaire a les autoritats gironines. Una Sentència Reial del 10 de març de 1677, donada pel conseller reial Joan de Colomer, ha de manar als oficials de la Cúria Reial i del fiscal de Girona que deixin tranquils els ollers de Quart, després de l'examen de la causa que hi ha a la Règia Audiència:

"inter praepositos confratriae Sanctarum Justae et Rufinae figulorum loci de Quart ex una, et Procuratorem fiscalem et alios officiales Curiae Regiae civitatis Gerundae partibus ex altera [...] declarat dictos praepositos et confratres confratriae figularum sub invocatione sanctarum Justae et Rufinae dicti loci de Quart manutenendos fore et esse in possessione seu quasi se congregandi et concilium tenendi et ordinationes poenales inter se de voto majori eorum partis faciendi pro bono statu et utili-

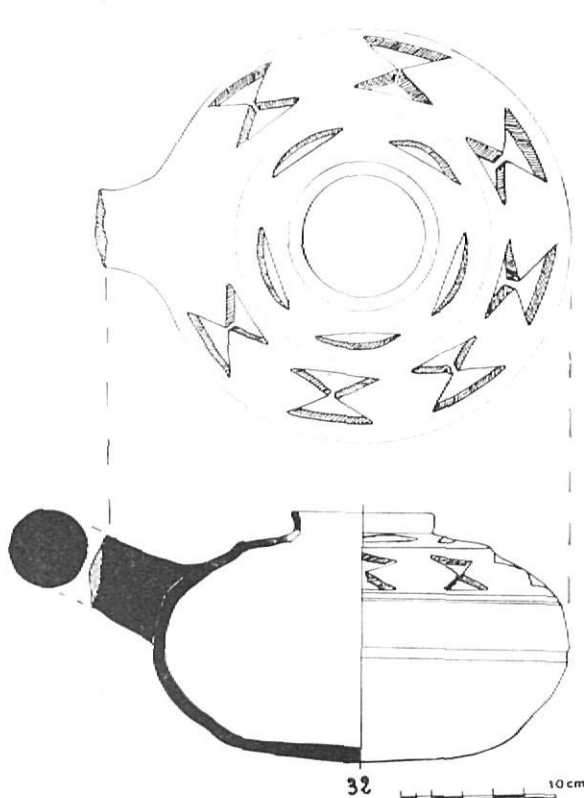
tate dictae confratriae absque licentia bajuli judicis aut alterius cuilibet officialis regii dictae Curiae Regiae civitatis Gerundae, et cum presenti manuteneri et conservari mandat, et dictos bajulum judicem procuratorem fiscalem et veteranos oficiales dictae Curiae cessare et se abstinere debere a turbationibus et molestiis et ordinationes predictas faciendi dictis praepositis et confratribus illatis seu forsan inferendis et cum presenti cessare et se abstinere mandat..." (2).

Tampoc els confreres de Sant Hipòlit i de Sant Sebastià de la ciutat de Girona no estaven gaire d'acord amb la competència que els feien els de Santa Justa i Santa Rufina, i diverses vegades intentaren fer pagar, amb destí a la confraria de Girona, alguna quantitat per cada càrrega d'obra que entraven a Girona els ollers de Quart. Al segle XVIII un antic plet enfrontava les dues confraries.

Entre les ordinacions dels ollers de Quart una de les més curioses és la del 7 de novembre de 1678, dedicada íntegrament a establir un arrendament de tota la terrissa de Quart a Lluís Mateu, un dels seus confreres, per cinc anys i per preu de 141 lliures i 16 sous barcelonesos, per tal de posar remei a l'endeutament de la Confraria.

Aquest dia fou convocada i congregada la Confraria de Santa Justa i Santa Rufina, o Confraria dels ollers de Quart, dins dels límits de l'església parroquial, on per assumptes semblants al que allí s'anava a tractar la Confraria solia ésser convocada i congregada, tal i com ho permetien el Reial Privilegi que li fou concedit el dia 7 de maig de 1572, i la Règia Sentència promulgada per Joan de Colomer el 15 de juny de 1676. En aquesta reunió hi foren presents Miquel Stibalca i Narcís Bosch, confreres que aquell any eren preposits de la Confraria, Miquel Bosch, que era el clavari, i Pau Carreres, Vicenç Granollés, Narcís Stibalca, Jaume Tarrés, Josep Cantalosella, Narcís Mateu, Sebastià Mateu, Ramon Pagès, Ponç Font, Pere Coral, Miquel Pagès, Pere Pagès, Pere Mateu, Francesc Tarrés i Miquel Cantalosella, tots ells terrissers i confreres, i que eren més de les dues terceres parts i la part més sana i major de la Confraria.

(2) De la Sentència Reial de 1677 n'hi ha també un trasllat al llibre de la Confraria, fet al 1734. L'original és a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, Liber Sententiarum locumt. 1676-1678, fol. 22 i ss.

Eraser de terrissa negra. Obra gironina del segle XVI. Procedeix del Palau Episcopal i es conserva en el Museu Arqueològic.

Després de deliberacions, consultes i parlaments, decidiren unànimement d'arrendar tota la terrissa de Quart:

"Per quant la dita Confraria dels terrissers de Quart està obligada en fer y prestar tots anys al administrador dels aniversaris comuns de la isglésia de dita parròchia un censal de penció annual de cent dotze sous y propietat de cent dotze lliuras per dita Confraria venut y creat al dit administrador en poder del D. Pere Rosselló, notari públich de Gerona a sis octubre mil siscents setanta sinch, y així bé estiga obligada a altres diffarents personas en altrás diversas quantitats de diner, per lo qual censal y quantitats és molt a menut molestada. Per ço desitjant dits confreres enfranquir y librar la dita Confraria de dit censal y demés deutes y obligacions de dita Confraria, han deliberat, statuit y ordenat en virtud de dit Real Privielgi y en exequutió de dita Real Sentència que per espay de sinch anys y

terrisa de quart

dos mesos arrendia dita Confraria tota la obra y tarrissa que tots los tarrissers y confreres de dita Confraria durant dit temps faran, fabricaran y couran en dita parròchia, y per quant se dupta no y hagués ara o en lo esdevenidor algun o alguns de dits tarrissers i confreres de dita Confraria que no obstant lo arrendament o arrendaments fahedors de dita tarrissa per dit temps y pactes en aquells exprimadors no vengués o volgués vendre, o fer vendre, en gros o a la menuda, tarrissa, per ço axí ben han deliberat, statuït y ordenat que no sie ningú dels ollers, terrissers y confreres de dita Confraria, presents, absents ni esdevenidors, qui gose ni presumisca durant lo arrendament o arrendaments fahedors per dit temps de sinch anys y dos mesos, vendre ni fer vendre en gros ni a la menuda per si o per altre persona en dita parròchia de Quart ni altra part ningun gènere de terrissa ni obra de oller sots pena de trenta sous per quiscuna vegada que serà trobat algun dels terrissers o confreres de dita Confraria fer lo contrari, del tal contrafahent exhigidora per los pobordres de dita Confraria, y apliadora a la casa de aquella, sinó que tota dita tarrissa ques farà y fabricarà en dita parròchia en tot dit temps hajan y degan entregar al arrendador o arrendadors en lo modo y forma que en lo acte de arrendaments de dita obra fahedor o fahedors per dit temps se contindrà" (3).

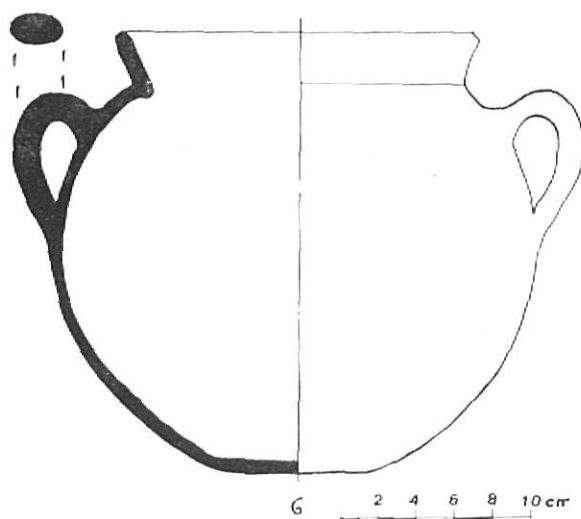
Foren presents com a testimonis Tomàs Vila, estudiant, i Ponç Carreras, jove oller, tots dos de la parròquia de Quart.

Tot seguit els mateixos confreres passaren a fer els actes d'arrendament, dels quals només hem trobat ben desenvolupat el primer. Reunits en el mateix lloc en virtut dels privilegis ja esmentats, repeteixen els conceptes del primer document, i estableixen les clàusules per les quals s'ha de regir l'arrendament de tota la terrissa de Quart per cinc anys:

"Et est actum inter nos dictos contrahentes que dits confreres y ollers ni ningú dells no pujan ni los sie lícit durant lo present arrendament vendre ni fer vendre obra alguna de oller en dita parròchia ni altra part en gros ni a la

menuda, sino sols lo dit arrendatari, y si acas ne venan caiga quiscun dels quin vendran contra lo pactat amb lo present pacte en pena de trenta sous aplicadora a la caixa de dita Confraria, exigidora per quiscuna vegada quels serà trobat fer lo contrari, exhigidora per los pobordres de dita confraria, ab pacte exprés que dit arrendatari haja de tenir durant lo temps de dit arrendament en lo dit lloch y parròchia de Quart y junt en lo camí real una casa o botiga en la qual tinga y haja de tenir tarrissa y obra per vendre a tothom quin voldrà comprar y així bé a tots los passatgers a més de la botiga y casa comuna hont tindrà en gros de tota manera de obra y terrissa perquè axí ab tota llibertat y comoditat puguin comprar obra los que passaran y ne voldran, y si los ne queda que ell dit arrendatari no la rebia per no ser rebadora, en dit cas de aquella ne pujan fer lo quels apareixerà y a així bé vendre-la a qualsevol persona.

Item est actum que axí dit arrendatari haja de pendrer y rebre de tots los ollers y confreres de dita Confraria presents y esdevinadors durant dit temps y present arrendament tota la obra y terrissa de oller que faran, fabricaran y couran, sols sia bona y rebadora y de la mida y forma se acostuma de fer, cada fornada per enter en ser cuïta, y donar-los y pagar-los encontinent rebra la obra a rahó de vint y sis reals per càrrega de la obra que li entregaran, y si

Olla de terrissa negra. És gironina i del segle XVI, semblant en tot a les de Quart. Procedeix del Palau Episcopal de Girona i es conserva en el Museu Arqueològic.

(3) Arxiu Històric Provincial de Girona. Notaria Girona-10, núm. 530. Notari Francesc Garriga, 7 de novembre de 1678.

algú o alguns de dits ollers y confreres li entregaran obra o terrissa que no sia bona y rebedora no tinga obligació de rebre-la dit arrendatari ni pagar-la que no sia visurada y habilitada per los pabordras y el dit arrendatari.

Item est actum que los dits ollers y confreres de dita Confraria hajen y degan fer les lleis de la obra cada una en son temps així com se acostuma de bona mida y forma.

Item est actum que en cas se imposàs algun impòsit sobre ditas coses arrendadas per lo Senyor Rey o sos oficials o altres personas, que en tal cas estiga obligada la dita Confraria y confreres de aquella en defensar y fer tenir y valer lo present acte de arrendament axí y conforme ara de present està concebut, sens més impòsits a dit arrendatari.

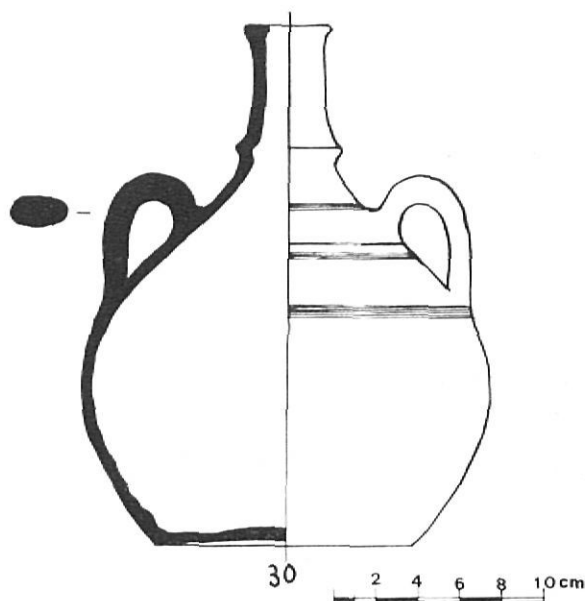
Item est actum inter dictos contra-hentes que en cas succehís (lo que Déu no vulla), que lo enemich ab sa armada en algun de dits anys passàs en la Selva de Gerona o devant dita ciutat, que dit arrendatari en dít cas no tinga obligació, sinó voldrà, de rebre la obra serà feta y se farà per dits confreres, fins y atant que lo enemich o sa armada seran altre vegada fora de dita Selva o Pla de Gerona.

Item és pactat que dit arrendatari pugui vendre la dita obra a n'el preu que li aparexará.

Item est actum que los dits confreres tinguin obligació de aportar la obra a casa dit Matheu.

Item et denique est actum que si ninó de dits ollers y confreres de dita Confraria estaran en necessitat y aniran a dit Matheu, tinda ell obligació de dexar-los y bestroure'ls a qualsevol d'ells fins en una dobla una vegada tant solament, de la qual se haja de recabalar de la primera fornada que faran, y si morirà algú dels tals a qui haurà bestreta o dexada una dobla o part d'ella, sense ésser-ne'n recabalat dit arrendatari, dita Confraria la y haja de pagar y satisfer" (4).

(4) Arxiu Històric Provincial de Girona. Notaria Girona-10, núm. 530. Notari Francesc Garriga, 7 de novembre de 1678. N'hi ha còpia al llibre de la Confraria, treta el 28 de gener de 1714, i a l'Arxiu Històric Municipal, lligall IV.1, núm. 8.

Barral d'obra negra, semblant als que encara es fabriquen a Quart. És obra gironina i del segle XVI. Procedeix del Palau Episcopal de Girona i es conserva en el Museu Arqueològic.

El fiador de Lluís Matheu és Narcís Prunell, pagès, propietari de Mas Prunell del veïnat de Palau Sacosta, parròquia de Sant Feliu (5), el qual s'obliga fins a 529 lliures i 16 sous de moneda barcelonesa. Lluís Matheu accepta l'arrendament i es compromet a pagar el pròxim Nadal 29 lliures i 16 sous a la Confraria, i a alliberar-la, quan li vingui bé dins el període de cinc anys que dura l'arrendament, del censal de 112 lliures, l'interès del qual mentrestant anirà pagant. Els testimonis són els mateixos que els del document anterior.

Segons aquest document, l'arrendament començava el dia 1 de gener de 1679. A continuació d'aquesta ordinació en degueren fer una altra, que hem vist només començada en el llibre del notari Francesc Garriga, on podem llegir que els confreres de Santa Justa y Santa Rufina: «fiat ut in precedenti usque facientes celebrantes et representantes gratis ad tempus unius mensis et viginti trium dierum a die presenti arrendamus vobis» (6). Podem pensar, doncs, que en aquest segon document l'arrendament es

(5) Actualment a Mas Prunell hi ha el restaurant anomenat «Can Guillem».

(6) Aquest document es troba a continuació del de la nota 4.

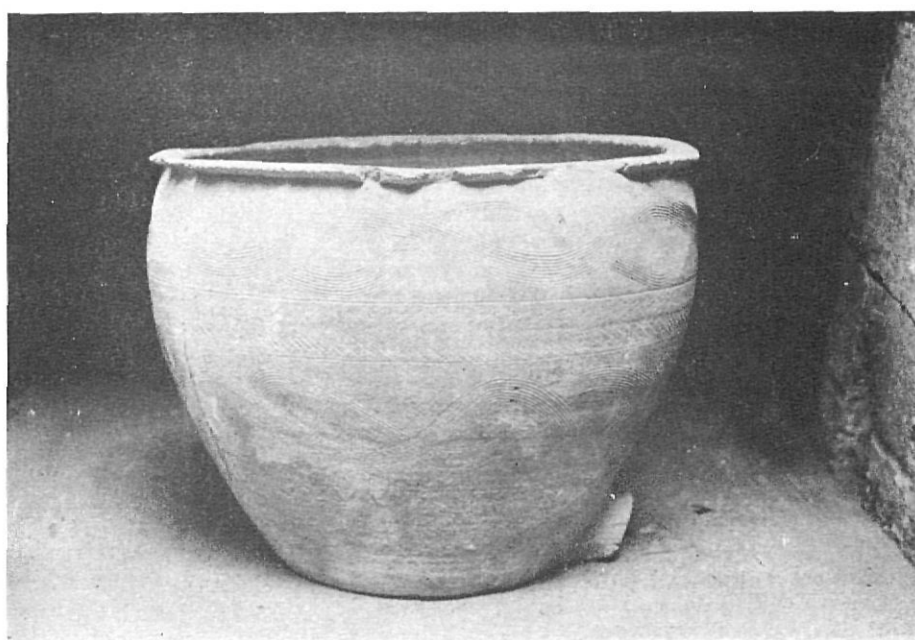

Terrissa gironina del segle XVII. Tota és d'obra negra, excepte la gran gerra amb quatre nanses. És molt semblant a la que es fabricava en la mateixa època a Quart. Procedeix dels Banys Arabs, on es conserva en la mateixa sala on va ésser trobada.

feia començar 1 mes i 23 dies abans de les calendes de gener, o sigui, el dia de la data del document anterior, 7 de novembre de 1678. És possible que aquest segon document fos fet a nom de Josep Mateu, fill de Lluís, si hem de creure al mostassaf de Girona, que pocs dies després afirmarà que Lluís Mateu ha fet fer dos documents, l'un a nom seu i l'altre a nom del seu fill.

Sigui com sigui, el cas és que pocs dies després Lluís Mateu i el seu fill Josep anaren a vendre terrissa a Girona i, com és natural, en demanaven un preu superior al de vint-i-sis rals

la càrrega, que era el preu que fins ara s'havia pagat per la terrissa i el que ells abonaven als *confreres arrendadors*. Els compradors de Girona estaven acostumats a pagar la terrissa a aquest preu, i no veieren gaire bé que Lluís Mateu en comencés a demanar trenta i quaranta rals. Josep Font i Llorens, ciutadà de la mà major, jurat de la ciutat i aquell any mostassaf, i per tant encarregat del preu de les mercaderies, considerà la puja del preu de la terrissa de Quart un atemptat al bé públic. Manà agafar a Lluís Mateu i féu expropiar tota la terrissa que aquest tenia al mercat i a casa seva.

Atuell de terrissa negra del segle XVII procedent dels Banys Arabs.

El 19 de novembre de 1678 Josep Font i Llorens fa saber als jurats:

"que havent tingut noticia que Lluys Matheu, oller de Quart, havia agavallat tota la obra de terra fabricada y ques fabricaria per temps de sinch anys en dit lloch de Quart, alterant los preus en accés, considerant lo gran dany que de aquí resultaria al bé públich y comú, y sent contra disposicions de dret y haver incidit en las penas statuides contra semblants agavalledors, se conferí en la casa de dít Matheu y sequestrà tota la obra que trobà fabricada en casa de dít Matheu, y se té intell'gència que per part de dít Matheu se recorraria a Barcelona, y com esta matèria sie digne de que la Ciutat fassa la deguda demostració per ser contra los privilegis de esta Ciutat..."

Els jurats creuen que aquest afer és important i manen:

"que se fasse tot lo que per la seva conservació dels privilegis se dega fer, y per axò y per tot lo dependent y emergent pugan gastar lo que sie necessari ab llibera y general administració" (7).

Aquest dia tampoc els terrissers de Girona no estaven de sort, perquè tot seguit ens diu que:

"Item attenent que vaca un lloch a la present junta per mort de Francesch Nesples han anomenat lo Sr. Narcís Bofill".

El nou jurat, mercader i propietari de Torre Rafela de Palau Sacosta, pledejaria llargament contra els terrissers de Girona per tal d'apujar la quota que aquests pagaven per extreure terra de Torre Rafela, quota que podia ésser determinada per l'Ajuntament.

El mateix dia els jurats de Girona decideixen de fer una ordinació per posar a rega les previsions dels ollers de Quart:

"...han deliberat y ordenat que de esta hora en avant ningú oller ni altre persona de dít lloch de Quart gose ni pre-

Façana de l'església de Santa Margarida de Quart, edificada a principis del segle XVIII. Té una capella dedicada a Santa Justa i Santa Rufina, patrones dels terrissers i titulars de la seva confraria. Quan fou restaurada es trobà terrissa negra de Quart del segle XVIII que omplia la volta del cor.

sumesca vendre ni fer vendre la càrrega de la obra a més preu de vint y sis reals barcelonesos sots bant y pena de tres lliuras barceloneses per quiscú y quiscuna vegada que serà trobat o provat fer lo contrari, aplicadores a disposició del Mostessaph, a qui se comet la exequció de la present ordinació, y la obra perduda, manant que la present ordinació sie intimada a tots los ollers y terrissers de dít lloch de Quart y a quiscú de ells a soles" (8).

El dia 21 de novembre aquesta ordre va ésser intimada a Sebastià Matheu, Vicenç Granollers, Pere Matheu, Narcís Bosch i Jaume Farré.

(7) Arxiu Històric Municipal de Girona. Manual d'Acords de 1678, fol. 316, 19 de novembre de 1678.

(8) Arxiu Històric Municipal de Girona. Manual d'Acords de 1678, fol. 317, 19 de novembre de 1678.

El 22 ho eren a Ramon Pagès, Pere Pagès, Francesc Tarrés, Baudili Artibalga, Miquel Artibalga, Miquel Bosch, Ponç Fortià, Pau Carreras, Josep Cantalosella, Miquel Cantalosella, Pere Matheu, Lluís Matheu i Miquel Pagès. El dia 23 era intimada a Joan Mataró. Aquest oller no figura entre els que feren l'arrendament a Lluís Matheu, i en aquella reunió hi figurava, a més dels que ara són intimats, Pere Coral.

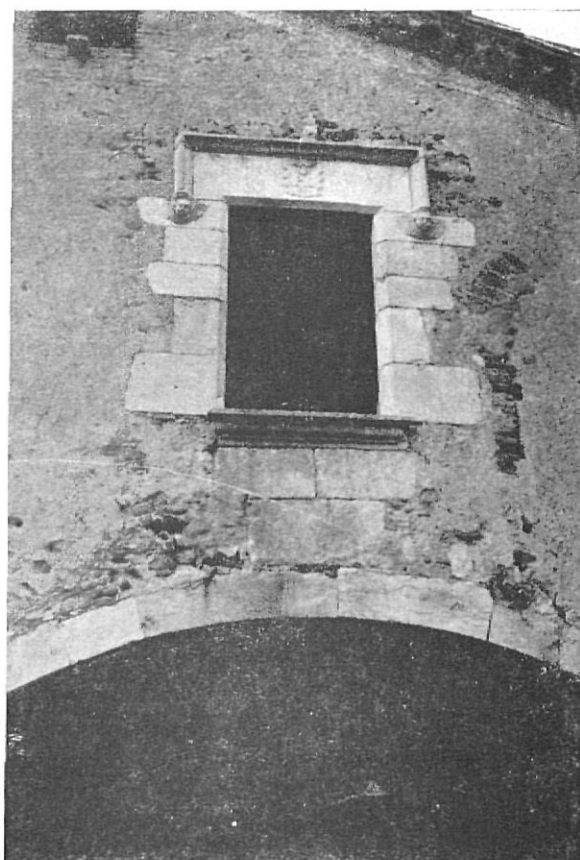
Mentrestant els ollers de Quart no estaven inactius. El 19 de novembre fan un acta notarial nomenant Jaume Llobera, advocat de Girona, i Miquel Bosch, terrisser de Quart, representants seus per a totes les accions que calgués emprendre. El mateix fa Lluís Mateu, citant que per fer aquest acte té permís de Josep Font i Llorens (9). En nom dels terrissers de Quart, el 20 de novembre, Jaume Llobera presenta a l'Ajuntament de Girona una apel·lació, on defensa que els jurats no tenen dret d'oposar-se a la ordinació feta pels confreres de la confraria de Santa Justa i Santa Rufina, i que és nul·la l'ordinació feta pels jurats:

"...com dita declaració, ordinació y deliberatio, y lo dit cartell de intima sien nullos, y nullament fets de nullitat notoria patent de ells mateixos com sien fets parte non citata et nec audita, y al·trament no cregan dits pabordres que V.Sa. tinga legítima facultat o auctoritat pera fet talls o semblants ordinacions y deliberacions en tant nocivas a dits confreres y Confraria com és la de que se tracta, tant per les causes y rahons que de ella mateixa y de dit cartell de intima se dexan considerar com encara per los que en son cas y lloch se deduhirian" (10).

El Mostassaf i el Batlle de Girona no es posaven d'acord en el tipus de càstig que corresponia a Lluís Mateu, si havia d'ésser corporal o només pecuniari, i alhora temen que Lluís Mateu no recorri al Reial Consell de Barcelona, cosa que aquest realment fa. El 20 de novembre els jurats adrecen instruccions a l'agent que la ciutat tenia a Barcelona per tal de saber si Lluís Mateu ha emprès accions judicials i perquè expliqui el cas al Regent del Real Consell i intenti

posar traves a aquestes accions. El dia 24 de novembre els jurats van escriure una carta a Don Josep Rull, Regent, i al Real Consell per informar-los de l'afer i perquè diguin a qui correspon castigar Lluís Mateu. En el començament de la carta s'explica per què el monopolitzar la terrissa de Quart és atemptar contra el bé públic:

"Joseph Font y Llorens, en lo corrent any mostessaph de esta ciutat, batllia y vegaria no donà noticias en dies pasats com las ollas y demás terrissa ques fabrica en la parròquia de Quart desta batllia, de hont tots los habitants desta ciutat, batllia y vegaria y major part del bisbat se han acostumat sempre, y se han de necessitat de provehir per couer los menjars, traurer aygua, fer bogadas y demás usual per no treballar-

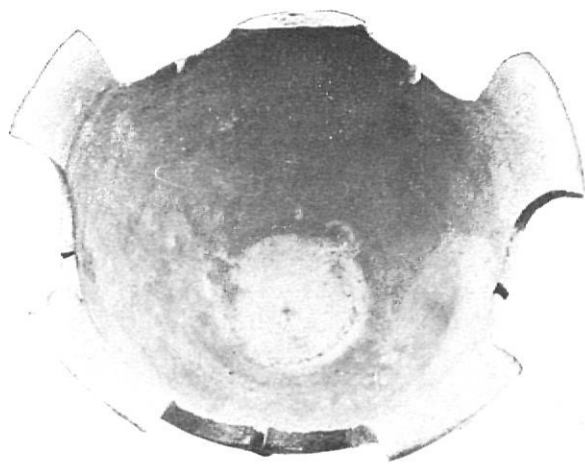

Finestra renaixentista de Mas Prunell, amb l'escut familiar. Narcís Prunell, propietari de Mas Prunell de Palau Sacosta, va sortir fiador del terrisser de Quart Lluís Mateu quan aquest va arrendar tota la terrissa de de Quart al 1678.

(9) Arxiu Històric Provincial de Girona. Notaria Girona-10, núm. 530. Notari Francesc Garriga, 19 de novembre de 1678.

(10) Arxiu Històric Municipal de Girona. Manual d'Acords de 1678, fol. 318, 23 de novembre de 1678.

Escalfeta d'obra negra trobada a la volta del cor de l'església parroquial de Quart.
Principis del segle XVIII.

terrisa de quart

se'n en altra part de esta qualitat, ni altre tan apte ni de tant poch cost, se ere ab poch dies alterada de un ters en gran inquietut de tots los habitants y forasters, y que havent procurat saber la causa de esia repentina alteració havie trobat ser perquè no pagant-la antes, y de molts anys a esta part, los revenedors y traginers qui compran en gros en dita parròquia en los forns a més de vint, vint y dos o vint y quatre reals la càrrega, Lluís Matheu, oller de dit lloch, havia fet un monopoli o agavallament de tota dita terrisa, y de la ques fabricaria per cert temps, ajustant-se ab tots los ollers y terrissers que li venessen tota quanta obra treballarian en preu de vint y sis reals la càrrega, ab privació de no poder-ne vendre ningú sinó ell, y al preu que voldrie, perquè havent tothom de comprar de ell la pogués alterar y haver-ne lo que voldrie, com de fet la puja encontinent a trenta reals la càrrega, y consegutivament de die en die fins a trenta-sis reals, ab comminació als que se li queixaven que la pujaria a coranta y a dobla havente molt après, y a set del corrent, fet fer dos actes, lo hu en cap de son fill, y lo altre en cap seu, còpia del últim dels quals remetem a V.Sa., venint de esta manera a fer una ganància tant exorbitant en dany del bé públich qual se dexa considerar de ser més de mil y sinch centas las càrregas de terrissa que quis-

cun any acostuman exir de dit lloch de Quart..." (11).

No sabem com va acabar aquest afer, si és que realment va acabar d'alguna manera. El 14 de desembre de 1678 Baldiri Colomer, mulater, i Pere Pagès, terrisser de Quart, testimoniaren que de la terrissa segrestada per Josep Font i Llorens el mes de novembre a Lluís Mateu, aquell encara en tenia setze càrregues i divuit cossis a casa de Baldiri Colomer (12).

Probablement la causa va seguir el seu curs. Del 8 de gener de 1685 és una Règia Sentència favorable als terrissers de Quart, com ho és una decissió de 27 de novembre de 1684. Totes dues són contràries a Josep Font i Llorens i al síndic de la ciutat de Girona.

Els terrissers de Quart no esperaren els resultats. Continuaren fent noves ordinacions per alleugerir els deutes de la confraria i per intentar apujar els preus de la terrissa, alhora que creaven nous censals.

Al 1741 el cas de Lluís Matheu encara inspirava alguns dels capítols que el procurador dels terrissers de Quart presentava en una causa entre aquests i els terrissers de Girona:

"Otrosí dice, que a 24 de noviembre 1678 presentaron sédula los alfareros del lugar de Quart o cofrades de la Cofradia

(11) Arxiu Històric Municipal de Girona. Manual d'Acords de 1678, fol. 319-320.

(12) Arxiu Històric Provincial de Girona. Notaria Girona-10, núm. 530. Notari Francesc Garriga, 14 de desembre de 1678.

de Sta. Justa y Sta. Rufina en esta causa; expressando que, no obstante la declaración de posesorio de 15 de junio de 1676 contra el fiscal de la ciudad de Gerona, no dudó J. Font y Llorens, almotacén de dicha ciudad de Gerona, sin haver administrado nunca jurisdicción en los pabordes ni alfareros del lugar de Quart, a hacer aprehención de toda la terrissa que tenia Joseph Matheu y Luís Matheu, alfareros del lugar de Quart, arrendadores de la terrissa del lugar de Quart, passando a sequestrarla y a hacer aprehención de la persona de Luís Matheu...".

Gràcies a aquests capítols sabem un altre detall del cas: «...no dudó el almotacén de Gerona el dia 3 de diciembre 1678 a executar a Joseph Cantalosella, alfarero del lugar de Quart porque vendía la carga de la obra o terrissa a más alto precio quel de 26 reals catalanes...» (13), cosa que demostra que els terrissers de Quart no van estar mai disposats a acceptar la intimidació dels jurats de Girona.

Lluís Mateu devia ésser un terrisser acomodat. El dia 8 de desembre de 1682 adquiria la casa d'En Pou, situada entre la rectoria, el cementiri i les terres de Mas Vilar i Mas Pebarnat de Quart, i dos horts a Esteve Carbonell, sabater d'Anglès, pel preu de 206 lliures.

Fracassat l'arrendament de tota la terrissa de Quart, ben aviat va trobar Lluís Mateu sortida per la seva terrissa sense haver de dependre dels particulars o traginers que poguessin acudir a la seva botiga de Quart, o de la que pogués vendre per fires i mercats. Ell, Miquel Estibalca, Ramon Pagès, Narcís Mateu i Sebastià Mateu tenien al 1684 botigues obertes fora de la parròquia de Quart, des de les quals donaven sortida a la seva terrissa,

El 17 de juliol de 1684 es reuní la Confraria de Santa Justa i Santa Rufina en el cementiri de Quart. Hi eren presents Pau Carreras i Narcís Bosch, que aquell any eren pabordes, Vicenç Granollés, clavari, i Bartomeu Corraguer, Pere Mateu, Miquel Bosch, Ponç Font, Baudili Estibalca, Ponç Carreras, Pere Coral, Jaume Tarrés, Bartomeu Paradedà, Joan Mataró, Pau Carreras, menor, i Francesc Tarrés, tots ells confreres i mestres ollers. Sabedors del fet que els cinc confreres citats anteriorment, absents en aquest aplec, tenien botiga oberta fora de la parròquia

de Quart, amb gran dany per la Confraria i els altres confreres, en virtut dels privilegis concedits a la Confraria, ordenen:

"que desta hora y del dia present en havant ningun mestra oller ni confrare de dita Confraria no gose ni presumasca en tenir ni fer tenir per altra a son compta botiga parada de oller, venent o fent vendra allí obra fora de dita parròquia oberta ni mitg oberta. I si acas ningun confrare de dita Confraria farà lo contrari, caiga en pena de sinch lliuras barcelonesas per quisquima vegada que li serà provat fer lo contrari, la qual pena volan sia exhigida per los pabordes de dita Confraria y posada en la caixa de aquella..." (14).

Permetran, però, que els afectats puguin vendre la terrissa que en aquells moments tenien a les botigues, sense incórrer en la pena, en la qual cauran si n'hi porten més. Al cap de tres dies, aquestes ordinacions eren intimades i notificades als cinc confreres que posseïen botigues fora de la parròquia.

Lluís Mateu, com és natural, s'havia negat a signar les anteriors ordinacions, i va portar la seva causa davant el jutge ordinari de la Cort Reial de Girona, causa que arribà a la Reial Audiència del Principat davant del conseller Joan de Colomer (el qual l'any següent donaria la raó a la Confraria de Santa Justa i Santa Rufina). També va aconseguir que s'oposés a les dites ordinacions el Síndic de la Vegueria de Girona, que opinava que eren oposades a la llibertat i al bé públic. No va tancar la botiga que tenia oberta al Pont Major, parròquia de Sant Pau de Sarrià, i va continuar repetides vegades proveint-la de terrissa. Joan Mota i Jaume Tarrés, veïns de Sarrià, testimoniaren i juraren el dia 13 d'octubre de 1684, requerits pels confreres de Santa Justa i Santa Rufina, que Lluís Mateu continuava venent terrissa negra de Quart a l'engrós i a la menuda en la seva botiga del Pont, i que encara a finals de setembre hi havia fet portar algunes càrregues (15).

El dia 1 de novembre de 1684, davant el plet llarg, dubtós i costós que havien encetat, Lluís Mateu i els seus confreres de Quart decidiren pactar i es posaren d'acord en una sèrie de ca-

(13) D'aquests capítols n'hi ha dues còpies al llibre de la Confraria de Santa Justa i Santa Rufina que es conserva a la rectoria de Quart.

(14) Arxiu Històric Provincial de Girona. Notaria Girona-10, núm. 535. Notaria Francesc Garriga, 17 de juliol de 1684, fol. 306.

(15) Arxiu Històric Provincial de Girona. Notaria 10, núm. 535. Notari Francesc Garriga, 13 d'octubre de 1684.

terrisa de quart

*Ansats d'obra negra trobats a la volta del cor de l'església parroquial de Quart.
Principis del segle XVIII.*

pítols. Lluís Mateu es compromet a renunciar a la causa, i a fer que el Síndic de Girona renunciï també abans de Nadal. Per les moltes vegades que, en portar terrissa al Pont, ha desobeït les ordinacions de la Confraria, només pagarà 15 lliures, com si només ho hagués fet tres vegades. S'obliga a lloar, aprovar i ratificar les ordinacions del 17 de juliol, i a tancar la botiga que tenia oberta al Pont, i a no obrir-ne cap més i conformar-se amb la que tenia a Quart. Se li dona un termini de 15 dies per vendre a l'engròs tota la terrissa que tenia a la botiga del Pont. Finalment, Lluís Mateu s'obliga a alliberar, dins dels propers dotze anys, aquell censal de 112 lliures que la Confraria havia creat i venut al rector de Quart, i que ja Lluís Mateu havia promès de redimir en l'acte d'arrendament del 1678. Mentre no l'alliberi, haurà de pagar la pensió anual de 112 sous (16).

Signaren aquests pactes Lluís Mateu d'una part, i Pau Pla i Carreras, major, Narcís Bosch,

Pau Pla i Carreras, menor, Vicenç Granollés, Pere Mateu, Sebastià Mateu, Baudili Estibalca, Jaume Tarrós, Pere Coral, Esteve Matamalellas, Joan Mataró, Ponç Carreras, Ponç Font, Miquel Estibalca, Bartomeu Parareda, Ramon Pagès, Narcís Mateu, Francesc Tarrés i Miquel Bosch, de l'altra. Són en total vint mestres ollers, nombre que, tot i ésser probablement inferior al real, dóna idea de la importància de la producció de terrissa a Quart, i explica les mil cinc-centes càrregues (17) que cada any sortien d'aquesta paròquia a l'últim terç del segle XVII.

- (17) En aquesta època la càrrega de terrissa de Quart estava formada per dotze dotzenes de peces. La peça era també una unitat de compte. Diversos atuellers petits formaven una peça, i un cossi podia tenir moltes peces. Per donar una idea del seu valor podem dir que equivalien a una sola peça els cànirs i barrals més petits, les conques de dos quartons, els ansats de quartó a quartó i mig, les cassoles d'un quartó a tres quartons, les escalfetes més petites i els plats de pam i quart a pam i mig.

(16) Arxiu Històric Provincial de Girona. Notaria 10, núm. 535. Notari Francesc Garriga, 1 de novembre de 1684.